

КОЛОРОНІМИ В СТРУКТУРІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Фразеологічні одиниці утворюються в мовленні і відображають ті явища і предмети, які безпосередньо оточують людей, а люди, в свою чергу, надають їм тих чи інших характеристик, в тому числі ознак за кольором. Отже, цілком закономірно, що у деяких фразеологізмах, які увиразнюють, емоційно забарвлюють образність в мовленні, саме колір є складовою частиною.

Кольори посідають виняткове місце у символіці. Розуміння кольору і пов'язані з ним асоціації ґрунтуються на віковічних традиціях певного етносу. Вивчення символіки кольору допомагає виявити специфічні риси кольорів, що притаманні німецькій лінгвокультурній традиції. У діахронічному аспекті досліджувалися розвиток системи кольоро- і світло позначень у німецькій мові (Ю.М. Ус), лексико-семантична група слів, які позначають колір у німецькій мові (Т.Б. Козак).

Фразеологізми відображають національно-культурну специфіку мови всім словокомплексом або окремими маркованими складниками [5, 282]. До етимологічно маркованих у складі фразеологізмів належить кольоропозначувальний компонент [4, 156].

Вивченню колоронімів у складі фразеологізмів німецької мови присвячено низку праць вітчизняних та зарубіжних дослідників. Базові колороніми (*schwarz, weiß, rot, blau, braun, grün, grau, gelb*) розглядалися дослідниками як компоненти фразеологічних одиниць з позиції етно- та психолінгвістики (А.П. Васелевич, Ю.О. Сорокін, І.Ю. Морковіна, W. Koller), словотворчих потенцій (М.Л. Жирмунська, А.М. Куслик, Д.Г. Сакаян), семантичного, структурного й функціонального аспектів та фразеологічної номінації (Л.А. Ковбасюк, В.І. Крепель), з точки зору символізації та метафоризації (О.П. Пророченко, С.Т. Богатирьова, O. Lauffer, A. Rabbow, C. Wagner), концептуалізації (Л.Р. Гатаулліна, C. Kaufmann) та етимологізації (М.М. Маковський, G. Herne, W. Koch).

У дослідженнях учених (М.М. Маковський, F. Dornseiff, W. Pfeifer, F. Kluge) обґрунтовується позиція, що, крім базових кольороназв, до складу фразеологізмів із національно-культурною семантикою сучасної німецької мови належать такі колороніми, як *golden/goldig*, *rosa/rosig*, *silbern*. Дослідники доказують, що *golden/goldig* є генетично спорідненим з *gelb*; *silbern* є генетично спорідненим з *weiß*; *rosa/rosig* є запозиченням з латинської мови від назви троянди та сприймається як *zartrot*, *blaurot*.

Національно-культурна семантика колористичних фразеологізмів, дослідженням яких займається О.А. Зубач, найбільш яскраво виявляється в колористичній мовній картині світу в таких сферах:

- 1) політичній: напр. *das braune Netz* – «коричневе павутиння» (про націонал-соціалістів);
- 2) історичній: напр. *rote Internationale* – «Соцінтерн»;
- 3) економічній: напр. *der grüne Bericht* – дослівно «Зелена Доповідь» (звіт про стан сільського господарства);
- 4) релігійній: напр. *das weiße Schiff Jehovas besteigen dürfen* – «отримати найвищу нагороду (відзнаку);
- 5) духовній: напр. *j-m goldene Worte mit auf den Weg geben* – «сказати напутні слова»;
- 6) побутовій: напр. *die braune Stunde* – дослівно «коричнева година» (щодо післяобідньої перерви на каву) [2, 10].

Т.М. Гайдукова поділяє лексеми на позначення кольору: на основні та неосновні кольороназви. Основні кольороназви охоплюють:

- 1) кольороназви, що позначають ахроматичні кольори: *schwarz*, *grau*, *weiß*;
- 2) кольороназви, які називають хроматичні кольори: *rot*, *grün*, *gelb*, *blau*, *braun*.

Неосновні кольороназви класифікуються на:

- 1) кольороназви іншомовного походження: *rosa*, *lila*, *türkis* і т. ін.;
- 2) кольороназви, що є похідними від основних кольороназв:
 - а) кольороназва на *-lich*: *grünlich*, *schwärzlich* і т. ін., та

б) кольороназви зі складовими частинами *blaß-, hell-, dunkel-, tief-: dunkelschwarz, hellrot* і т. ін.;

3) кольороназви, що є похідними від неосновних кольороназв: *rosig*;

4) кольороназви, які складаються з двох або більше кольороназв: *rosarot, schwarzblau* і т. ін. [1, 12].

Л.А. Ковбасюк розглядає також семантичне трансформування дериватів з компонентом «кольороназва». Такі одиниці вторинної номінації поділяються на: похідні і складні. До першої групи належать: 1) похідні іменники, утворені від кольороназви шляхом: а) афіксального словотворення від основних кольороназв, крім *grau*, за допомогою суфікса *-er*: *Grüner*; б) субстантивзації основних кольороназв *blau, braun, gelb, grün, schwarz* і *weiß*, які позначають представників певної професії, раси або об'єкти реального світу: *die Blaue; großes Schwarzes*; 2) похідні дієслова, утворені шляхом суфіксального способу словотворення від основних кольороназв *schwarz, weiß, blau* за допомогою: а) суфікса *-en*: *blauen; weißen* та б) *schwärzen; bläuen*. Друга група охоплює: 1) складні прикметники: *käseweiß; immergrün*; 2) складні іменники: *Schwarzhemden*; 3) складні дієслова: *sich weißbrennen; schwarzarbeiten* [3, 14].

У німецькій мові існують і первинно-номінативні, і вторинно-номінативні, імпліцитні і експліцитні лексеми на позначення кольору, які використовують для характеристики людини як біологічної істоти, його фізичних, етичних, емоціонально-психологічних якостей, його соціальної природи.

Отже, проблема колоронімів у структурі фразеологізмів німецької мови багатогранна і є основою для подальших лінгвістичних досліджень.

Література

1. Гайдукова Т.М. Цветообразование человека и частей его тела: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки» / Т.М. Гайдукова. – Нижний Новгород, 2008. - 23 с.

2. Зубач О.А. Національно-культурна своєрідність семантики фразеологічних одиниць з колористичним компонентом у сучасній німецькій

мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» / О.А. Зубач. - Донецьк, 2007. - 23 с.

3. Ковбасюк Л.А. Семантичний та функціональний аспекти одиниць вторинної номінації з компонентом «кольороназва» в сучасній німецькій мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» / Л.А. Ковбасюк. - К., 2004. - 22 с.

4. Кулик Н.Д. Семантика німецьких адвербіальних фразеологізмів у лексикографічному висвітленні: денотативний та конотативний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Кулик Надія Дмитрівна. - К., 2007. - 197 с.

5. Ужченко В.Д. Фразеологія сучасної української мови / В.Д. Ужченко, Д.В. Ужченко. - К.: Знання, 2007. - 494 с.